

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*
Academic Administration Based on the Four Saṅgahavatthu
Principles of School Administrators under the Office of Khon Kaen
Primary Educational Service Area 3

วิทวัส สุดน้อย, สุนทร สายคำ และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิไล (อัยวงศ์)
Witthawat Sudnoi, Sunthon Saikham and PhrakhrupaladBoonchuay Jotivamsa (Auiwong)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: witthawat538@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหัตถุ 4 และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหัตถุ 4 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 293 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาตามหลักอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอรรถจริยาและด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน ตามลำดับ

---

*ได้รับบทความ: 17 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 5 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 สิงหาคม 2568

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้ 1) ให้คำปรึกษาแนวคิดหรือแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประโยชน์ช่วยส่งเสริมความมั่นใจและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและนักเรียน 2) ใช้คำพูดที่ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของครูและนักเรียน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างเปิดกว้าง 3) ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนคิดนอกกรอบและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้ที่ท้าทายและน่าสนใจ 4) สนับสนุนให้ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความร่วมมือโดยให้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันอย่างเปิดกว้าง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; สังคหัตถ์ 4; ผู้บริหารสถานศึกษา; เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น 3

Abstract

This study aimed to (1) study the current state of academic administration based on the Four Saṅgahavatthu Principles and (2) explore strategic approaches for applying these principles in school administration. The research was a mixed-methods approach that integrates both quantitative and qualitative methodologies. The study sample comprised 293 participants, including school administrators and teachers, who were selected through simple random sampling. Additionally, nine key informants were identified to provide deeper insights. The instruments used in the research consisted of a questionnaire, which achieved a high reliability coefficient of .969, and interviews. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, such as percentages, means, and standard deviations, while qualitative data were examined through content analysis based on deductive reasoning.

The research results found that:

1. The overall implementation of academic administration based on the Four Saṅgahavatthu Principles by school administrators Overall, the practices are implemented at a high level, and when analyzed by dimension, the area with the highest average score is Samanattatā (Equality and Fairness in Treatment), followed by Piyavācā (Kind and Encouraging Speech), Atthacariyā (Conduct Beneficial to Others), and Dāna (Generosity and Sharing), respectively.

2. Strategic Guidelines for Academic Administration Based on the Four Sanghavadthu Principles: Administrators provide guidance and constructive advice, inspiring confidence and motivation among teachers and students. Encouraging and supportive language is used to stimulate creativity and foster open idea exchange among teachers and students. Teachers and students are encouraged to think outside the box and engage in innovative learning experiences that challenge and inspire intellectual growth. Administrators create an inclusive learning environment where students with diverse knowledge backgrounds can collaborate and learn together in an open and supportive setting.

Keywords: Academic Administration; Four Sanghavadthu; School Administrators; Khon Kaen Primary Education Area 3

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 (2545) มาตรา 6 ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 39 กำหนดว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงาน การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นคือหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมเบื้องต้น ในการปกครองและดูแลคนเพื่อยึดเหนี่ยว จิตใจคน กำกับดูแลความประพฤติของผู้ปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ความถูกต้อง เป็นบุคคลที่น่าเคารพและนำความร่วมมือมาสู่ระบบ การบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหาร การศึกษา และสิ่งสำคัญที่สุดย่อมเป็นปัจจัยด้านวิชาการเพราะเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้สถานศึกษามีการพัฒนา จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและอื่นๆ เมื่อวัตถุประสงค์และวัฒนธรรมทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น

การจัดทางการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าใน ทุกๆ ด้านโดยนำการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา เป็นผู้มีวาจาน่ารัก 3) อตถจริยา ประพฤติประโยชน์และ 4) สมานัตตตา ความเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม เข้ามาช่วยให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการสามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภทโท), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และสมศักดิ์ บุญปู, 2563, หน้า 1-13)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (2567 หน้า 35) มีภารกิจจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 170 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 170 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,229 คน และมีนักเรียนจำนวน 16,310 คน รวมทั้งสิ้น 17,709 คน ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพนักเรียน ปีการศึกษา 2566 มีดังนี้ 1) ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมจากคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 2 สมรรถนะ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 83.13 โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับจังหวัดเท่ากับ 1.11 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับ สพฐ. เท่ากับ 4.35 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าระดับประเทศเท่ากับ 4.13 คะแนน 2) ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยรวม 2 ด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 60.83 โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับจังหวัดเท่ากับ 2.10 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าระดับศึกษาธิการภาคเท่ากับ 3.63 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับ สพฐ. เท่ากับ 4.18 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศเท่ากับ 3.05 คะแนน 3) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระเท่ากับ 43.63 โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับจังหวัดเท่ากับ 1.69 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับ สพฐ. เท่ากับ 4.07 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศเท่ากับ 2.29 คะแนน 4) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.04 โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับจังหวัดเท่ากับ 1.14 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับ สพฐ. เท่ากับ 0.36 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ เท่ากับ 0.59 คะแนน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 124 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,229 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,353 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 293 คน
2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 70-74) และการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง 3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ 4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of consistency) มีค่าเท่ากับ 1.00 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

เสนอแนะอีกครั้ง 6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความคล้ายคลึงกันทั้งบริบทพื้นที่และประชากรก็มีความคล้ายคลึงกันและมีพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คน โดยการจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน ครูผู้สอน จำนวน 20 คน 7) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Item total correlation) มีค่าตั้งแต่ 0.260-0.900 ถือว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับมาก 8) คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสม จำนวน 40 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ .969 9) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ขอนหนังสือจากต้นสังกัดเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง 3) ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 293 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 50-100) 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ค่า IOC (Index of item objective congruence) 2) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) 4) ค่าร้อยละ (Percentage) 5) ค่าเฉลี่ย (Mean) 6) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น

9 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสืออนุญาตจากรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อใช้เป็นเอกสารขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยผู้วิจัยนำหนังสือดังกล่าวไปมอบให้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการจำแนกและจัดประเภทข้อมูล ติความและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวมถึงการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงสรุปและจัดพิมพ์เนื้อหาโดยภาพรวมอย่างเป็นระบบ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน (n = 293)

การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การบริหารงานวิชาการตามหลักทาน	4.39	0.65	มาก	4
2. การบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา	4.43	0.64	มาก	2
3. การบริหารงานวิชาการตามหลักอรรถจริยา	4.42	0.62	มาก	3
4. การบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา	4.45	0.59	มาก	1
รวม	4.42	0.56	มาก	

จากตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตารองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอรรถจริยา และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน ตามลำดับ

2. สรุปผลการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน ผู้บริหารสถานศึกษา ให้คำปรึกษา แนวคิด หรือแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมความมั่นใจและสร้างแรงบันดาลใจแก่ครูและนักเรียน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้คำพูดที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ของครูและนักเรียน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี 3) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนคิดนอกกรอบ และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้ที่ท้าทายและน่าสนใจ 4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตารองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความร่วมมือโดยให้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันอย่างอิสระ

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้เข้าถึงโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งในเรื่องการศึกษา การทำงานหรือการทดลองทำกิจกรรมใหม่ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะของนักเรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน การประกวดดนตรี การแข่งขันทางวิชาการ จัดอบรมพัฒนาศักยภาพสำหรับครูเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการจัดการเรียนการสอน บริหารงานด้านวิชาการที่ให้โอกาสแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ แบ่งปันความรู้ประสบการณ์ให้คำปรึกษาและแนะแนวแก่ครู นักเรียน หรือผู้ปกครองที่เข้ามารับคำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมถึงการสร้างโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองแลกเปลี่ยนความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่ครูและนักเรียน เช่น สื่อ อุปกรณ์การเรียน แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ครูและนักเรียนให้มีเครื่องมือที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน จัดหาและจัดสรรทุนการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความขยันตั้งใจเรียนแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อสร้างโอกาสให้ได้รับการศึกษาที่ดี ให้คำปรึกษา แนวคิดหรือแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมความมั่นใจและสร้างแรงบันดาลใจแก่ครูและนักเรียนช่วยเหลือโรงเรียนหรือชุมชนที่ขาดแคลนให้ได้รับการสนับสนุน เช่น การบริจาคสื่อการสอนหรือการ

ทำความร่วมมือส่งครูอาสาไปช่วยสอน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ถ้อยคำที่ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ใช้วาจาที่ไพเราะเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ ชื่นชมครูเมื่อประสบความสำเร็จในการทำงาน กล่าวคำชมเชย และยกย่องครูเมื่อสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดีหรือมีผลงานดีเด่น ให้คำแนะนำในเรื่องการสอนหรืองานที่มอบหมายโดยใช้วาจาที่สุภาพและสร้างความเข้าใจให้กับคณะครู สื่อสารกับผู้ปกครองด้วยความเคารพและเป็นมิตรแสดงออกถึงการฟังอย่างตั้งใจพูดด้วยคำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจและเห็นใจ ใช้ถ้อยคำให้กำลังใจในยามที่ครูหรือบุคลากรท้อแท้หรือเผชิญความยากลำบาก ใช้คำพูดเพื่อให้กำลังใจและสร้างแรงบันดาลใจได้ สื่อสารด้วยคำพูดที่สร้างความร่วมมือและการทำงานให้สมัครสมานสามัคคีกัน สื่อสารในที่ประชุมอย่างชัดเจนและเป็นมิตรด้วยน้ำเสียงที่สุภาพ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ใช้คำพูดที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ของครู และผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี และกล่าวเปิดและปิด กิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ใช้ถ้อยคำสร้างความประทับใจในพิธีเปิดหรือปิดกิจกรรมต่างๆ 3) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอรรถจริยา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสรรทรัพยากรการเรียนการสอน เช่น สื่อการเรียนรู้ หนังสือ อุปกรณ์การเรียน หรือเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ จัดการอบรมให้ครูได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาตอบสนองความต้องการของนักเรียน และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ สนับสนุนให้ครูสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดห้องเรียนที่สะอาดและปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ห้องเรียน อาคารเรียนหรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ร่วมแก้ไขปัญหาที่ครูเมื่อประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดการชั้นเรียนด้วยการนิเทศภายใน ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนคิดนอกรอบพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเรียนรู้ที่ท้าทายและน่าสนใจ ร่วมถึงประสานงานร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อร่วมกันพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนให้ดีขึ้น 4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเคารพความแตกต่างทางความคิดและความสามารถของครูและผู้เรียนแต่ละคน ปฏิบัติต่อครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียมต้องการให้การสนับสนุนโดยไม่ลำเอียงหรือให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใด จัดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเสมอภาค สร้างบรรยากาศที่รู้สึกได้รับการยอมรับและมีคุณค่า จัดสรรงบประมาณทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เช่น อุปกรณ์การเรียน สื่อการสอน ห้องเรียน ให้ทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระวิชาอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกระบวนการทำงานเพื่อให้รู้สึกว่าคุณเองมีบทบาทได้รับการยอมรับ ควรรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายโดยเปิดโอกาสให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น สนับสนุนให้ครู

สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความร่วมมือโดยให้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันอย่างอิสระ ให้โอกาสนักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ กีฬา หรือศิลปะ และยอมรับความแตกต่างความหลากหลายในองค์กรส่งเสริมให้เกิดความเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อสร้างบรรยากาศที่ทุกคนรู้สึกมีคุณค่า

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ภาพรวม และด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานวิชาการเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่อยู่ในความดูแล ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปด้วยความราบรื่น สามารถระบุและแก้ไขปัญหาได้ตามความต้องการและส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจกันซึ่งเป็นหลักอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานมีความราบรื่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551, หน้า 143) ได้ให้คำจำกัดความไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีมี 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน หมายถึง การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ 2) ปิยวาจา หมายถึง วาจาเป็นที่รัก กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี 3) อุตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 4) สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา ภูบัวเพชร, สุนทร สายคำ และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (2564, หน้า 353-366) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ โดยด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอัฐจริยา รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา มีส่วนร่วมในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ สารคำ, ประสงค์ หัสรินทร์, และพระครูปริยัติคุณรังสี (2566, หน้า 24-45) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสมานัตตตา ด้านอัตถจริยา ด้านทาน และด้านปิยวาจา ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักทาน ผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้เข้าถึงโอกาสในการพัฒนาตนเอง ทั้งในเรื่องการศึกษาการทำงานหรือการทดลองทำกิจกรรมใหม่ๆ เป็นการช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และทักษะที่สำคัญ บริหารงานด้านวิชาการที่ให้ออกาสแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสนับสนุนทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่ครูและนักเรียน เช่น สื่อ อุปกรณ์การเรียน แหล่งเรียนรู้หรือทุนการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปิยวาจา ใช้ถ้อยคำที่ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกถึงการฟังอย่างตั้งใจและพูดด้วยคำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจและเห็นใจ สื่อสารด้วยคำพูดที่สร้างความร่วมมือและการทำงานให้สมัครสมานสามัคคีกัน 3) ด้านการบริหารงานวิชาการตาม หลักอัตถจริยา จัดสรรทรัพยากรการเรียนการสอน เช่น สื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สนับสนุนให้ครูสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดห้องเรียนที่สะอาดและปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่ช่วยแก้ไขปัญหาหรือช่วยให้ครูและนักเรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต 4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสมานัตตตา เคารพความแตกต่างทางความคิดและความสามารถของครูและนักเรียนโดยไม่เอนเอียงหรือเน้นไปที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ให้การสนับสนุนและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเสมอภาค สร้างบรรยากาศที่รู้สึกได้รับการยอมรับและมีคุณค่า และส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกระบวนการทำงานเพื่อให้รู้สึกว่าจะตนเองมีบทบาทและได้รับการยอมรับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤต หาพา, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และสุนทร สายคำ (2564, หน้า 302-312) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4 พบว่า 1) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยภาพรวม ผู้บริหารและผู้มีส่วนร่วมได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยต่างๆ กำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจในการดำเนินงานด้านกิจการนักเรียนและจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี มีการประเมินกำกับติดตามเพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ทุกด้าน 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลนี้เพื่อประกอบการวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนการพัฒนาบุคลากรทางงานกิจการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง กำกับติดตามให้มีความหลากหลายเพื่อช่วยให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในงานกิจการนักเรียน
- 3) ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานโดยการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปณจิตาแพงदान, พระฮอนด้า วาทสโท และรัตนคร สมบัติ (2565, หน้า 243-254) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า แนวทางบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งการจัดทำหลักสูตรและส่งเสริมครูเข้าอบรมการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดทำคำสั่งแต่งตั้งครูผู้สอนตามวิชาเอกและใช้วาจาสุภาพกับนักเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนควรมีการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย และด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนควรส่งเสริมให้คณะทำงานกำกับนิเทศติดตามแนะนำครูผู้สอนอย่างสุภาพอย่างเป็นกัลยาณมิตร

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้การบริหารงานวิชาการใช้หลัก สังคหวัตถุ 4 ควบคู่กับแนวทางการบริหารองค์กร ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานทางการศึกษา ควรร่วมมือกับสถาบันพระพุทธศาสนาโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติธรรมแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษานำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารและสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร ตามบริบทของแต่ละแห่ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน พร้อมสนับสนุนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรสื่อสารนโยบายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรเข้าใจและปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 ควรมอบหมายงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากรพร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวินัย เพื่อให้สามารถประเมินและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

3.2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับวัฒนธรรมองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4

3.3 ศึกษาการบริหารงานด้านอื่นๆ เช่น การบริหารบุคลากร โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาของรัฐ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนกระบวนการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ทั้งนี้ หลักพุทธธรรมถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการบริหาร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความสำเร็จสูงสุดในการดำเนินงาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤต หาพา, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวีโส และสุนทร สายคำ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 4. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 302-312.
- นิตยา ภูบัวเพชร, สุนทร สายคำ และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวีโส. (2564). การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 353-366.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปณิตตา แพงदान, พระฮอนด้า วาทุสโท และรัตนคร สมบัติ. (2565). การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 243-254.
- พระครูไพโรจน์กิจจาทร (สกุล สุภโท), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และสมศักดิ์ บุญปุ. (2563). การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 1-13. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/view/241945/165652>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (19 ธันวาคม 2545). *ราชกิจจานุเบกษา*, 119, 16.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2567). *ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*. เข้าถึงได้จาก <https://www.kkn3.go.th>
- สุวนันท์ สารคำ, ประสงค์ ทัสรินทร์ และพระครูปริยัติคุณรังสี. (2566). การบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 8(2), 24-35. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/sake-treview/article/view/261721>